

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ ТА БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ**THE THEORETICAL AND LEGISLATIVE PRINCIPLES OF FORMATION OF BANKING SUPERVISION AND BANKING REGULATION**

В статті розглядається визначення нагляду, як особливого методу фінансового контролю. Окремо автор, звертає увагу на те, щоб розкрити тему дослідження, необхідно звернутись до вітчизняної юридичної літератури та нормативно-правових актів України та ЄС, де наводиться чимало визначень щодо співвідношення понять: «банківський контроль», «банківський нагляд» та «банківське регулювання».

Автор поділяє думку вчених на нетотожності понять «банківське регулювання» і «банківський нагляд», які відносять їх до різних (хоча і взаємодоповнюючих) різновидів діяльності. У статті аргументується, що формулювання банківського нагляду, його ціллю є, по-перше, відстеження дотримання банками та іншими особами законодавства України, а по-друге, оцінка дотримання банківськими установами та іншими особами встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту прав вкладників і кредиторів банку.

Окремо висвітлені повноваження Національного банку України (далі – НБУ) в сфері валютного регулювання та контролю, та наголошується на тому, що НБУ здійснює постійний нагляд за дотриманням банками, їх підрозділами, афілійованими та спорідненими особами банків на території України та за кордоном, банківськими групами, представництвами та філіями іноземних банків в Україні, а також іншими юридичними та фізичними особами банківського законодавства, нормативно-правових актів НБУ.

Як зазначив автор у статті на підставі аналізу вітчизняної юридичної літератури, у загальному вигляді регулювання ринку фінансових послуг на теренах ЄС відбувається в трьох основних напрямках, а саме: регулювання діяльності банківських установ, регулювання страхової діяльності та регулювання діяльності професійних учасників ринків цінних паперів і похідних фінансових інструментів. Законодавство ЄС, призначене для створення єдиного ринку фінансових послуг, врегульовує як питання започаткування та умови здійснення діяльності на ринках фінансових послуг, так і умови випуску фінансових інструментів. Для цього необхідно враховувати досвід державного регулювання фінансового ринку Іспанії, Німеччини та Франції, які наведені у статті.

Окремо висвітлено у статті процес планування та проведення інспектування службою банківського нагляду та уповноваженими НБУ особами банків, філій іноземних банків та інших осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю НБУ.

Ключові слова: Національний банк України, нагляд, банківське регулювання, банківський нагляд, банківський контроль, ЄС.

The article considers the definition of supervision as a special method of financial control. Separately, the author draws attention to the fact that in order to reveal the topic of the study, it is necessary to turn to domestic legal literature and regulatory legal acts of Ukraine and the EU, which provide many definitions regarding the relationship between the concepts of "banking control", "banking supervision" and "banking regulation".

The author shares the opinion of scientists on the nonidentity of the concepts of "banking regulation" and "banking supervision", which attribute them to different (although complementary) types of activity. The article argues that the formulation of banking supervision, its purpose is, firstly, to monitor compliance by banks and other persons with the legislation of Ukraine, and secondly, to assess compliance by banking institutions and other persons with established standards in order to ensure the stability of the banking system and protect the rights of depositors and creditors of the bank.

Also, the article analyzes both domestic legal literature and regulatory legal acts of Ukraine and the EU, which provide many interpretations of the concepts of "banking control", "banking regulation", "banking supervision".

The powers of the National Bank of Ukraine (hereinafter referred to as the NBU) in the field of currency regulation and control are separately highlighted, and it is emphasized that the NBU carries out constant supervision over compliance by banks, their divisions, affiliated and related persons of banks in the territory of Ukraine and abroad, banking groups, representative offices and branches of foreign banks in Ukraine, as well as other legal entities and individuals with banking legislation, regulatory legal acts of the NBU.

As the author noted in the article based on the analysis of domestic legal literature, in general, the regulation of the financial services market in the EU takes place in three main areas, namely: regulation of the activities of banking institutions, regulation of insurance activities and regulation of the activities of professional participants in the securities and derivatives markets.

EU legislation, intended to create a single market for financial services, regulates both the issues of starting and conditions for carrying out activities in financial services markets, and the conditions for issuing financial instruments. To do this, it is necessary to take into account the experience of state regulation of the financial market in Spain, Germany, and France, which are presented in the article.

The article separately highlights the procedure for planning and conducting inspections by the banking supervision service and authorized NBU persons of banks, branches of foreign banks and other persons covered by the supervisory activities of the NBU.

Key words: *National Bank of Ukraine, supervision, banking regulation, banking supervision, banking control, EU.*

Огляд літератури з теми дослідження. Питанню формування та функціонування банківського нагляду та банківського регулювання присвячено праці зарубіжних і вітчизняних науковців та практиків, зокрема, таких вітчизняних авторів, як: Бондаренко Є.П., Ващенко Ю.В., Воронova Л.К., Коваленко А.А., Ковалко Н.М., Кротюк В.Л., Латковська Т.А., Любунь О.С., Міщенко В.І., Музика-Стефанчук О.А., Орлюк О.П., Пасічник В.В., Селіванов О.А., Хаб'юк О.

Вступ. На сьогоднішній день, в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесах в країні, Україні важливо долучитись до європейських цінностей шляхом системного оновлення такої сфери суспільного життя як економічна, зокрема банківська. Одним із кроків до оновлення цієї сфери є зміцнення владних повноважень НБУ як органу, який здійснює функції банківського регулювання і нагляду на індивідуальній та консолідованій основі за діяльністю банків та банківських груп у межах та порядку, передбачених законодавством України.

Постановка завдання. Метою цього дослідження є вивчення та аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства, юридичних наукових джерел, щоб виявити та узагальнити особливості визначень та розмежувань таких понять, як: «банківський контроль», «банківське регулювання» та «банківський нагляд».

Виклад основного матеріалу. Для розкриття предмета цього дослідження, необхідно звернутись до етимології визначення нагляду. Отже, нагляд (англ. supervision, oversight, control) – це особливий метод фінансового контролю, що полягає у спостереженні за дотриманням об'єктом контролю встановлених чинними нормативно-правовими актами правил і нормативів та проведенні відповідних контрольних дій [1, с. 258]. В свою чергу, особливим видом нагляду є банківський нагляд (англ. banking supervision), специфічною формою якого є інспектування, під яким розуміють інспекційну перевірку.

У Директиві Ради ЄС № 92/121/ЄЕС від 18 грудня 1992 року «Про моніторинг і контроль великих ризиків кредитних інститутів» йдеться про поняття «банківського контролю» [2]. Треба

значити, що у європейська банківська практика оперує поняттям «нагляд» і це не випадково, адже нині сформована ціла Європейська система фінансового нагляду, що функціонує на двох рівнях (мікро та макро), що створена Європейськими контрольними органами та Європейським комітетом системного ризику, характеризується чітким розподілом повноважень і тісною взаємодією між органами вказаних рівнів, створює єдині стандарти надання фінансових, зокрема банківських послуг і забезпечує їх імплементацію в державах-членах. Вважається, що на макрорівні Європейська система фінансового нагляду забезпечує кооперацію та обмін інформацією між національними контрольними органами та Європейськими контрольними органами в особі Європейського банківського комітету, Європейського комітету страхування та пенсій, Європейського комітету з цінних паперів і ринків. На макрорівні функціонує Європейський комітет системного ризику, який сприяє рівномірному функціонуванню внутрішнього ринку, забезпечує ідентифікацію та оцінку системних ризиків, застосовує попередження у випадках потенційної загрози настання системних ризиків, сприяє взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями [3, с. 197].

Правові норми ст. 1 Закону України «Про Національний банк України» [4] розмежовує поняття «банківське регулювання», «банківський нагляд», «банківський контроль». У ст. 1 вищезазначеного Закону України, банківське регулювання визначається як одна із функцій НБУ, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

В свою чергу, у цій же статті вищезгаданого Закону України дано визначення банківського нагляду – це система контролю та активних впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими особами, стосовно яких НБУ здійснює наглядову діяльність законодавства України і встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників та кредиторів банку.

Згідно з частиною першою статтею 67 Закону України «Про банки та банківську діяльність» [5], метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках. Хоча поняття «банківського контролю» прямо і не визначається у відповідному Законі, проте виокремлюються його види, наприклад, валютний нагляд.

Науковці слушно наголошують на нетотожності понять «банківське регулювання» і «банківський нагляд», серед яких Орлюк О.П. відносить їх до різних (хоча і взаємодоповнюючих) різновидів діяльності. Регулювання, на думку автора, є більш вузьким поняттям та приєднує опрацьовування та друкування вповноваженими органами конкретних принципів, положень, постанов, методичних та методологічних матеріалів, які ґрунтуються на наявному законодавстві та характеризують структуру і способи виконання банківської діяльності. Контроль діяльності банківських установ проводиться для їх надійності та стійкості. Він завбачає цілісний і безперервний нагляд за виконанням банками своєї діяльності відповідно до чинного законодавства [6, с. 158, 165].

Вважається, що регулювання включає в себе розробку й видання уповноваженими установами конкретних правил, інструкцій, методологічних матеріалів, що базуються на чинному законодавстві та визначають структуру і способи здійснення банківської діяльності. Контроль за діяльністю банків здійснюється з метою забезпечення їх надійності і стійкості і передбачає цілісний і безперервний нагляд за здійсненням банками своєї діяльності у відповідності з чинним законодавством [6, с. 162].

Латковська Т.А. пропонує розглядати банківський нагляд як елемент фінансово-правового статусу НБУ і як особливий вид державного управління в галузі фінансів, яке виконується НБУ щодо кредитних установ щодо виконання ними законодавчих приписів, при регулюванні банківської діяльності і застосуванні до них заходів впливу [7, с. 13].

Інколи під банківським надглядом розуміється нагляд за дотриманням кредитними установами законодавства, що регулює банківську діяльність; полягає у перевірці відповідності рішень і дій кредитних установ законам й нормативним актам центрального банку держави, тобто це нагляд за реалізацією нормативності у банківській сфері, а також застосування заходів державного примусу за порушення нормативних приписів [8, с. 126]. Зі змісту наведених законодавчих положень випливає те, що банківський нагляд є складовою банківського регулювання і фактично ототожнюється з контрольними діями, які є в розпорядженні НБУ. «Банківський контроль» і «банківський нагляд» є близькими поняттями, але не тотожними, оскільки йдеться про

діяльність уповноважених контролюючих суб'єктів. Якщо розглядати контроль у загальному вигляді, то це діяльність, а нагляд – один із засобів державної контрольної діяльності. Також різниця між контролем і наглядом простежується в залежності від повноважень органів, які мають право здійснювати контрольну і наглядову діяльність [8, с. 127].

У ст. 44 Закону України «Про Національний банк України» визначенні повноваження НБУ в сфері валютного регулювання та контролю. НБУ діє як уповноважена державна установа при застосуванні валютного законодавства.

До компетенції НБУ в сфері валютного регулювання та контролю належать:

- 1) видання нормативно-правових актів щодо ведення валютних операцій;
- 2) видача, переоформлення, зупинення, поновлення, відкликання ліцензій на здійснення валютних операцій, здійснення валютного нагляду відповідно до Закону України «Про валюту і валютні операції»;
- 3) встановлення лімітів відкритої валютної позиції для банків та інших установ, що купують та продають іноземну валюту;
- 4) запровадження заходів захисту відповідно до Закону України «Про валюту і валютні операції»;
- 5) застосовування за порушення вимог валютного законодавства заходів впливу до уповноважених установ.

Головною метою банківського регулювання і нагляду, відповідно до ст. 55 Закону «Про Національний банк України», є: безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів.

НБУ здійснює функції банківського регулювання і нагляду на індивідуальній та консолідованій основі за діяльністю банків та банківських груп у межах та порядку, передбачених законодавством України.

Окремо слід виділити серед усіх положень, що НБУ здійснює постійний нагляд за дотриманням банками, їх підрозділами, афілійованими та спорідненими особами банків на території України та за кордоном, банківськими групами, представництвами та філіями іноземних банків в Україні, а також іншими юридичними та фізичними особами банківського законодавства, нормативно-правових актів НБУ. НБУ не здійснює перевірок і ревізій фінансово-господарської діяльності осіб, зазначених у цій статті, крім випадку, передбаченого статтею 33 цього Закону.

Згідно зі ст. 55¹ Закону «Про Національний банк України» головною метою державного регулювання та нагляду на ринках небанківських фінансових послуг, що здійснюються НБУ, – безпека та фінансова стабільність фінансової системи, захист інтересів вкладників і кредиторів та інших споживачів небанківських фінансових послуг та запобігання кризовим явищам [4].

НБУ здійснює функції державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг (крім професійної діяльності та надання супровідних послуг на ринках капіталу) на індивідуальній та консолідованій основі у межах та порядку, встановлених законодавством.

Державне регулювання ринків небанківських фінансових послуг здійснюється НБУ виходячи з принципу відокремлення нормативно-правового регулювання діяльності учасників цих ринків від нагляду за їх діяльністю.

В юридичній літературі зустрічаються висловлювання у яких категорії «банківський нагляд» та «банківське регулювання» часто-густо вживаються у значенні синонімів, хоча відносяться вони до різних видів діяльності.

Під банківським регулюванням науковій літературі, Кротюк В.Л. розуміє різні види діяльності щодо виконання завдання забезпечення надійного та стрільного функціонування банків, що доповнюють один одного [9]. Ващенко Ю.В. формулює банківське регулювання як систему заходів, що вживаються уповноваженими органами держави для забезпечення сталого та надійного функціонування банківського сектору; діяльність уповноважених органів, що полягає у виданні правих актів у сфері банківської діяльності [10, с. 95].

В свою чергу, Любунь О.С. та інші визначають банківське регулювання як систему заходів, за допомогою яких центральний банк забезпечує стабільне, безпечне функціонування банків та запобігає дестабілізуючим процесам у банківському секторі. Що торкається банківського нагляду, то головною ціллю є своєчасне реагування на недотримання та від'ємні тенденції у діяльності комерційних банків з метою їх нормалізації, укріплення фінансового стану, підтримки стабільності та надійності як кожного банку зокрема, так і банківської системи в цілому [11, с. 28].

Зокрема, підручник за авторством Міщенко В.І. та низки інших авторів під регулюванням банківської діяльності розуміють насамперед створення відповідної правової бази, тобто розробку та ухвалення законів, що регламентують діяльність банків, а також ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, положень, що регламентують функціонування банків, у вигляді нормативних актів, інструкцій, директив. Законодавчі і нормативні положення визначають такі межі поведінки банків, які сприяють надійному та ефективному функціонуванню банківської системи. Банківський нагляд визначається ж як «моніторинг процесів, що мають місце у банківській сфері на різних стадіях функціонування банків, а саме: створення нових банків та їх установ, діяльності банків, реорганізації та ліквідації банків». Для цього орган нагляду має повноваження застосувати до банків примусові та не примусові заходи впливу [12, с. 26].

Пасічник В.В., що під банківським регулюванням розуміються розроблення та публікація повноваженими органами на основі правил нормативно-правових актів, які регламентують види і засоби банківської діяльності [13, с. 238].

О. Хаб'юк визначає, що банківське регулювання – це формування та застосування державою заходів впливу на банківську сферу для досягнення державних цілей (забезпечення грошового обігу, стабільності банківської системи, уникнення монополізації, усунення недоліків міжнародної діяльності банків тощо). Складовою цього поняття вважається поняття банківського нагляду, яке визначається як контроль (моніторинг) за діяльністю банків та застосування заходів впливу в разі порушень законодавства, а також нормотворча діяльність органів нагляду [14, с. 25].

Як вірно окреслив Адамик Б.П., закономірність банківського регулювання та нагляду з боку країни з'ясовується громадською природою банків. Комерційні банки діють в головному як недержавні структури, ціллю яких є отримання доходу. Водночас вони виконують спектр суспільно добрих та потрібних функцій, що й творить регулювання їх діяльності та нагляд обґрунтованим та необхідним завданням держави [15, с. 175]. Таким чином, деякі вчені-економісти, визнають, що регулювання діяльності банків – це вагома функція країни, яку вона виконує з ціллю забезпечення стабільності банківської системи. Якщо банківське регулювання є нормативним виявом державної політики у галузі банківської діяльності, то банківський нагляд є способом, за підтримкою якого країна досягає здійснення банками цієї політики [16, с. 6].

Якщо проаналізувати досвід побудови моделей наглядових систем у світі, то можна стверджувати, що базовою моделлю для більшості країн є секторна модель, оскільки становлення нагляду за діяльністю фінансового сектору починалося саме з неї. Модель нагляду за завданнями або модель “двох вершин” слід розглядати як перехідну від секторної до моделі єдиного нагляду. Перевагу єдиному регуляторному органу надають країни з високим і середніми рівнями концентрації фінансового капіталу [17, с. 62–65].

У загальному вигляді регулювання ринку фінансових послуг на теренах ЄС відбувається в трьох основних напрямках, а саме: регулювання діяльності банківських установ, регулювання страхової діяльності та регулювання діяльності професійних учасників ринків цінних паперів і похідних фінансових інструментів. При цьому останнім часом регулювання в цих трьох напрямках визнається з точки зору однакової важливості та рівнозначності, адже раніше більш важливим вважалося саме регулювання діяльності банківських установ і розробка заходів у частині монетарної політики [18, с. 110].

Характерними рисами сучасного європейського ринку фінансових послуг є: 1) наявність інституту «взаємного визнання» учасників ринку в країнах, що приєднуються до директив ЄС; 2) «відкритий» характер правових норм; 3) можливість детального формування правил і вимог на рівні національного законодавства; 4) відносно високий рівень інтеграції фінансових інститутів країн-членів ЄС, розвиток взаємин між собою і на рівні наднаціональних утворень у рамках Євросоюзу; 5) формування новітніх і максимально універсальних рішень і механізмів правового регулювання відкритого фондового ринку, ринку колективних інвестицій і проєктного фінансування; 6) високий рівень розвитку компенсаційних механізмів (основи закладаються на рівні директив; конкретні рішення (фонди) реалізуються на рівні країн-членів ЄС; 7) вільний режим руху капіталів у межах ЄС [19, с. 365].

Законодавство ЄС, призначене для створення єдиного ринку фінансових послуг, врегульовує як питання започаткування та умови здійснення діяльності на ринках фінансових послуг, так і умови випуску фінансових інструментів. Варто зазначити, що кожна держава має вибирати модель ведення нагляду за ринком фінансових послуг, яка буде здійснена з політичної точки зору, ефективна і дієва, а також відповідати структурі національного ринку фінансових послуг

конкретної країни. За останні роки функції і структура органів, що регулюють діяльність фінансових посередників, зазнали суттєвих змін. Зміни систем національного регулювання ринку фінансових послуг, що відбулися останнім часом у країнах ЄС, обумовлені прагненням створити єдиний ринок фінансових послуг і збільшенням у зв'язку з цим обсягу транскордонних фінансових операцій, а також виходом директив Європейського Союзу [20, с. 67].

Необхідно врахувати також досвід державного регулювання фінансового ринку Німеччини, у якій упродовж десятиліть застосовувались інституційні підходи до регулювання ринків фінансових послуг. До 2002 року на фінансовому ринку Німеччини існувало три спеціалізовані федеральні органи, які здійснювали нагляд за діяльністю банків, страхових компаній та інститутів ринку цінних паперів – Федеральне управління банківського нагляду, Федеральне управління нагляду за страховою діяльністю та Федеральне управління нагляду за діяльністю на ринку цінних паперів. З 22 квітня 2002 року Бундестаг прийняв Закон “Про створення єдиної системи нагляду на ринку фінансових послуг”, що запровадив єдиний наглядовий орган, який поєднав у собі функції трьох зазначених вище органів і до функцій якого входить здійснення нагляду за всім фінансовим ринком – Федеральне агентство фінансового нагляду (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht – BaFin). Федеральне агентство фінансового нагляду здійснює загальний нагляд на німецькому ринку фінансових послуг та ліцензування різних видів професійної діяльності. Ця організація має право відбирати ліцензії, видані фінансовим установам відповідно до закону про банківську діяльність, накладати штрафи у випадках недотримання законодавства, а також видавати фінансовим установам та їх керівництву розпорядження, необхідні для запобігання порушенням з боку фінансових установ чи їх усунення. При цьому нагляд за діяльністю бірж, зокрема фондових, здійснюють урядові регулюючі органи федеральних земель Німеччини [20, с. 76].

У сфері здійснення банківського регулювання Франції діє національний фінансовий регулятор – Відомство з фінансових ринків (Autorité des marchés financiers, AMF), що здійснює нагляд за ринком фінансових послуг, біржами і розкриттям корпоративної інформації, проте компетенція AMF не поширюється на банківський і страховий сектори. Одним з найважливіших повноважень Відомства є регулювання діяльності всіх професійних посередників на ринках фінансових послуг, що зі свого боку свідчить про використання Францією третьої моделі. [18, с. 111].

Не менш важливим є досвід регулювання фінансового ринку, а саме і ринку фінансових послуг Іспанії. Це країна, економіка якої набула ринкового характеру однією з останніх у Західній Європі, належить до середньорозвинених країн ЄС. Іспанія використовує інституційні підходи до регулювання фінансового ринку. Нагляд за банківською діяльністю здійснює Центральний банк (Banco de España), ринок цінних паперів регулює Комісія з цінних паперів та бірж (Comisión Nacional del Mercado de Valores – CNMV), а за діяльністю страхових компаній та пенсійних фондів наглядає Генеральний директорат зі страхування та пенсійних фондів (Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones) [20, с. 76].

Окремо слід виділити, процес планування та проведення інспектування службою банківського нагляду та уповноваженими НБУ особами банків, філій іноземних банків та інших осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю НБУ, регулюється Положенням Національного банку України про планування та проведення інспекційних перевірок від 17 липня 2001 р. № 276 [21]. Ним передбачається, що планування інспекційних перевірок здійснюється з метою реалізації завдань НБУ щодо стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів банку. Для складання планів інспекційних перевірок НБУ аналізує: інформацію безвізійного нагляду; інформацію про результати попередніх інспекційних перевірок і результати проведеної роботи щодо усунення порушень; інформацію про виконання банками розроблених заходів фінансового оздоровлення; інформацію інших підрозділів НБУ щодо діяльності банку/філії іноземного банку; результати перевірок діяльності об'єкта перевірки, які здійснювалися державними органами контролю та правоохоронними органами, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, аудиторськими фірмами; звернення, скарги вкладників, кредиторів та інших юридичних і фізичних осіб; рішення Правління НБУ, завдання та вказівки керівництва НБУ; інформацію щодо діяльності об'єкта перевірки, яка розміщена в засобах масової інформації, інших джерелах.

Відповідно до положень Директиви Ради ЄС 92/121/ЄЕС від 18.12.1992 року «Про моніторинг і контроль великих ризиків кредитних інститутів» [22] належне функціонування внутрішнього банківського ринку потребує тісної та регулярної співпраці, посиленого наближення та узагальнення регуляторних і наглядових практичних методик між компетентними органами держав-членів. З цією метою, зокрема, розгляд проблем щодо окремих кредитних установ та обопільний обмін інформацією повинен здійснюватися у межах роботи Комітету європейських

органів банківського нагляду, встановленого Рішенням Комісії 2004/5/ЄС. Відповідно до пункту 22 Директиви Ради ЄС 92/121/ЄЕС від 18.12.1992 року без шкоди їх власним контрольним повноваженням, компетентні органи держав-членів перебування повинні мати змогу в екстрених випадках за їх власною ініціативою або за ініціативи компетентних органів держави-члена походження, проводити перевірку того, що діяльність кредитної установи, створеної на території їх держав-членів, здійснюється згідно відповідних законів та принципів належних адміністративних та облікових процедур, а також відповідного внутрішнього контролю.

Також, згідно з пунктом 23 Директиви Ради ЄС 92/121/ЄЕС від 18.12.1992 року визначено за доцільне налагодження обміну інформацією між компетентними органами та органами або установами, які з огляду на свої функції сприяють посиленню стабільності фінансової системи. Для захисту конфіденційної сутності наданої інформації, перелік адрес повинен зберігатися за дотримання жорстких обмежень.

Пунктом 26 Директиви Ради ЄС 92/121/ЄЕС від 18.12.1992 року встановлено обмін інформацією між компетентними органами, центральними банками та іншими структурами з подібною функцією у межах їх спроможності в якості керівних грошово-кредитних установ та, за доцільності, з іншими державними органами влади, які відповідають за здійснення контролю за платіжною системою, також повинен підлягати вимозі щодо надання дозволу.

Наведені положення Директиви ЄС створюють своєрідні гарантії для держав-членів від втручання у внутрішню банківську діяльність, гарантії збереження банківської та іншої таємниці.

Висновки. В доктрині банківського права існує досі така проблема банківського регулювання, як визначення співвідношення понять «банківське регулювання» та «банківський нагляд». На нашу думку, поняття «банківське регулювання» є більш широким і включає в себе як структурний елемент банківський нагляд. Оскільки, відповідно до Закону України «Про Національний банк України», банківське регулювання – це одна із функцій НБУ, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду та відповідальність за порушення банківського законодавства.

Відповідно до формулювання банківського нагляду, його ціллю є, по-перше, відстеження дотримання банками та іншими особами законодавства України, а по-друге, оцінка дотримання банківськими установами та іншими особами встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту прав вкладників і кредиторів банку.

Отже, банківське регулювання в Україні має ряд проблем, що виникають через недоліки нормативно-правової регламентації банківської системи. Проте, авторське бачення даної ситуації є таким, що нічого катастрофічного в вищевказаних проблемах немає, оскільки банківська система України перебуває на етапі формування в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесах в країні. Тому, завдяки вдалій законодавчій діяльності Верховної Ради України, в подальшому є можливість вирішення даних проблем банківського регулювання в Україні.

Список використаних джерел:

1. Фінансова енциклопедія / О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха [та ін.] ; за заг. ред. О.П. Орлюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 472 с.
2. Директива Ради 92/121/ЄС «Про здійснення нагляду і контролю за діяльністю кредитних установ, пов'язаною з підвищеним ризиком» від 21 грудня 1992 року. Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_362#Text.
3. Теорія і практика адаптації законодавства України про банківську діяльність до законодавства Європейського Союзу: монографія / О.А. Музика-Стефанчук, Н.М. Ковалко, А.А. Коваленко та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Музики-Стефанчук. – Київ : Самміт-Книга, 2016. 263 с.
4. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 року № 2121-III. Відомості Верховної Ради України. 09.02.2001 р. №5. Ст. 30.
6. Орлюк О.П. Банківська система України: правові засади організації / Орлюк О.П. – Київ : Юрінком Інтер, 2003. 240 с.
7. Латковська Т.А. Фінансово-правове регулювання організації та функціонування банківської системи в Україні та зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз: дис. докт. юрид. Наук. 12.00.07. Одеса, 2008. 533 с.

8. Коваленко А.А. Публічно-правове регулювання банківської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції : дис. канд. юрид. наук. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корещького, 2015. 208 с.

9. Кротюк В.Л. Національний банк – центр банківської системи України. Організаційно-правовий аналіз / В. Л. Кротюк. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 248 с.

10. Ващенко Ю.В. Банківське право : навч. посібн. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 344 с.

11. Любунь О.С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: навч. посібн./ за ред. О.С. Любуни. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 351 с.

12. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківський нагляд: підручник. Київ : Центр наукових досліджень; Університет банківської справи НБУ, 2010. 498 с.

13. Банківське право України : навчальний посібник / А.М. Жуков, А.Ю. Іоффе, В.Л. Кротюк та ін.; ред. А.О. Селіванов; НБУ. Київ : Ін Юре, 2000. 384 с.

14. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету : Монографія. Івано-Франківськ : ОІППО; Снятин : ПрутПринт, 2008. 260 с.

15. Адамик Б. П. Центральний банк і грошово-кредитна політика : підручник / Б. П. Адамик. 2-ге вид., доповн. і переробл. Київ : Кондор, 2011. 416 с.

16. Кришталь Г.О. Формування системи банківського нагляду в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08. Київ : 2011. 20 с.

17. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. Київ : Знання, 2010. 532 с.

18. Глух М. В., Анісімова, М. Ф. Зарубіжний досвід нормативно-правового регулювання ринків фінансових послуг / Ірпінський юридичний часопис, 2022. № 1 (8). С. 108–117. URL: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-1\(8\)-2022-108-117](https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(8)-2022-108-117).

19. Пінчук А. П. Сучасний світовий досвід діяльності мегарегуляторів ринків фінансових послуг та можливість його застосування в Україні / Ефективність державного управління. 2012. Вип. 33. Львів. С. 363–370.

20. Бондаренко Є. П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України: дис. канд. економ. Наук : 08.00.08. Суми : ДВНЗ «Укрїнська академія банківської справи Національного банку України», 2011. 236 с.

21. Про затвердження Положення про організацію та проведення інспекційних перевірок : Постанова Правління Національного банку України від 17 липня 2001 р. № 276. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-01#Text>.

22. Council Directive 92/121/EEC of 21 December 1992 on the monitoring and control of large exposures of credit institutions. Official Journal L 029, 05/02/1993, p. 1–8. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1992/121/oj/eng>.